

Erik Bøgh:

Skitser derovrefra.

Disse Pennetegninger er ikke fotografisk nøjagtige Gjengivelser af, hvad jeg tilfældigviis har hørt og seet paa eet givet Sted til een vis Tid, men de er endnu mindre Fantasisbilleder. Jeg gjengiver kun, hvad jeg har modtaget, jeg opfinder Intet; men jeg samler, hvad jeg har fundet spredt her og der, nu og da; jeg udelader, hvad jeg finder overflødig, omordner saa godt jeg formaaer, hvad der ikke passer sammen, og foandrer blot forsætligt Navne, Lokalteter og Figurer, hvor Diskretionshensyn ikke tillader at citere de Handlende og Talende. Jeg forbeholder mig kun den samme Frihed som Genremaleren, der har gjort Studier efter Naturen til alle Enkelthederne i sit Billede – den nemlig: at sammenstille og belyse de fra Virkeligheden hentede Detailler saaledes, at det Hele efter min Mening giver et saa vidt muligt tydeligt og let overskueligt Billede.

»Direkte fra Krigsskuepladsen«. (Sønderborg den 12te Febr. 1864).

Da jeg gjorde mig rejsefærdig for at begive mig som Referent ned til det halvt mistænkelige Sydslesvig, stak jeg for Sikkerheds Skyld en Revolver til mig.

»Det var Ret!« – sagde en Bekjendt, der var nærværende ved Indpakningen – »Skydevaaben bør en Referent altid have med sig. Du gjør Dig intet Begreb om, hvorledes der vrimler med Ænder* ved Armeen – men send os dog ikke altfor mange hjem!«

Jeg vidste, at den gode Ven kjendte Feltlivet af Erfaring og mærkede mig derfor hans Advarsel.

Min onde – eller maaskee min gode Stjerne vilde ikke, at jeg skulde støde til Armeen ved Slesvig, men ved Sønderborg. Aldrig har jeg seet saamange Mennesker i en saa

lille By, som jeg traf her ved min Ankomst, og dog havde langt fra hele Hæren endnu holdt sit Indtog. Hele Dagen og det Meste af den følgende Nat vedblev Overmarschen fra Sundeved. Tilbageret foregik i saa god Orden, som det var muligt, men dersom Noget troer, at den sidste Deel af en Hær, der paa Tilbageret forfølges af en overmægtig Fjende og ad forskellige Veje skyndsomst skal ile til et givet Samlingspunkt kommer indmarscherende i Sektioner og efter Nummer, da tager han betydelig Fejl, især naar der er levnet saa kort Tid til Retræten, og Vejene er saa opfyldte af Trosvogne*, som det her var Tilfældet. Det var et temmelig broget Tog, der bevægede sig ned ad Bakkerne over Broen, og det var aldeles ikke afgjort, at to Soldater, der gik ved siden af hinanden, hørte til samme Regiment, end-sige til samme Geled. Snart havde en væltet Vogn skilt den ene Sidemand fra den anden, snart var en af de Udmattede segnet om ved Vejgrøften og efter en kort Tids Hvile i Sneen bleven opsanket og læsset paa en Vogn, snart havde de med Terrainet Bekjendte skudt Gjenvej o.s.v. De to Regimenter, der ved Bilskov havde kæmpet mod Forfølgerne for at dække Tilbageret, havde tabt Mange, men hvormange vidste man ikke endnu; ialfald vidste man det ikke i Sønderborg. Man ventede op ad Dagen Overkommandoen til Byen, men indtil den kom, saae Alt – især for den Uindviedes Øjne – ud som en Verden, der under Fraværelsen af den ledende Tanke for et Øjeblik havde opløst sig i et kaotisk Virvar.

Paa Skibsbroen traf jeg en Kjøbenhavnner, der bragte mig de første Efterretninger om Tilbageret og Arrieregardens Fægtninger; de var naturligviis hverken klare eller fuldstændige, og vi skyndte os derfor hen paa en Restauration, hvor vi kunde vente at træffe endeel af de komne Officerer, og

---

* en and er i avisjargon en historie, der viser sig at være usand

---

* vogne med hærens udstyr

saaledes spørge Nyt »direkte fra Krigsskuepladsen«.

Herregud, hvor et sligt Officeersasyl i Sønderborg er forskjelligt fra de tilsvarende i Kjøbenhavn! Istedetfor det store, elegante Lokale, de meer eller mindre schweizerske Opvartere, de militære Gjæster i parade-mæssig Pynt, hver i sit Hjørne bag en Avis nippende til en Kop Kaffe, den dannede, kjedelige Stilhed og den fornemme, blaserede Ligegyldighed for Alt hvad der kommer og gaaer, finder man her en lille, lav, skummel Skjænkestue, saa beskeden i sin Udstyrelse, at en Kjøbenhavner neppe vil troe sine egne Øjne; tarvelige klædte, vimse Opvartningspiger, støvede, stænkede Uniformer, hist og her med et lille Hul, tilsyneladende gnavet af Møl, men i Virkeligheden boret af en velvillig Spidskugle, der har indskrænket sin Nysgjerrighed til i Forbigaaende at erkynde sig om Beskaffenheden af Paagjældendes Underklædningsstykker, Militære af de forskjelligste Vaabenarter og Rangklasser tæt sammenstuede fire ved et Bord af halvanden Alen i Kvadrat, Beufsteg med Kartofler, dansk Brændeviin, bajersk Øl, glubende Appetit, røde, tildeels ophovnede Ansigter, anløbne Øjne med det ejendommelige adspredte Blik, som er fælles for den Overanstrengte og den Forfaldne, men ved Siden af alt dette en Livlighed, som man aldrig har kunnet gjøre sig Begreb om i et kjøbenhavnsk Beværtningssted. Her behøves ingen Præsentation, intet tidligere Bekjendtskab: et Ord udtalt paa vores Modersmaal er et Løsen, der betegner enhver Tilkommende som Medlem af det mere end eedsvorne Broderskab: Danmarks Sønner.

Mærkeligt nok var det Første, jeg hørte, da jeg traadte ind, en Berømmelse over – vore Fjender Østerrigerne. Det var selvfølgelig hverken over den østerrigske Regjering eller den østerrigske Stat, men over de østerrigske Soldater som saadanne; deres Tapperhed, deres brillante Disciplin, deres Evolutioner*, der midt i Slagets Hede udføres med samme Elegance som paa en Exerceerplads, den uovertræffelige Samvirken

mellem de tre hos dem overalt forbundne Vaabenarter, Artilleriets udmærkede Skyts, Kavalleriets glimrende Manøvrer, Infanteriets Angreb i tæt Geled, hvor man ellers rykker frem i Kjede, de udmærkede Riffel-skytter o.s.v. blev beundrede fra alle Sider. »Det er en sand Fornøjelse at slaaes med saadanne Folk« – sagde en gammel Erkemilitær, der ganske nylig havde moret sig med dem i en Kamp paa Liv og Død.

Det var virkelig en Fornøjelse at høre den Ridderlighed, hvormed vore Tappre anerkjendte deres Modstanderes Dygtighed, og det uden at den udtalte Beundring blev benyttet som Piedestal for senere Lovtaler over vore Egne, der dog nylig, endogsaa under ugunstige Forhold, havde holdt Stand mod den baade i Antal og Vaabenøvelse saa overlegne Fjende. Der var end ikke En, der tænkte paa at tilføje det nedtrykkende »Men« til Berømmelsen, at denne beundrede Armeé havde været Aarsagen til Kejserstatens Ruin, og at den mageløse Disciplin var et Værk af Mishandlinger, som vi maa gyse ved at tænke os. En af de Beundrende gik endogsaa vidt, at han, som Beviis for, hvor fuldstændigt Østerrigeren var Soldat og intet Andet, fortalte, at en stakkels saaret Galizier, der var bleven fanget, ikke havde havt nogen Anelse om, at vi var de forhadte Tydskeres Modstandere; tvertimod havde baade han og hans Kammerater hugget løs paa os i den Tro, at vi var et Slags Slesvigholstenere og som saadan hørte til de meest vildtydske Vildtydskere.

Samtalen fik pludselig en anden Vending, idet en af de Officerer, der Dagen forud havde været med ved Oversø, traadte ind. Han blev modtagen med Jubel. Flere af de Tilstedeværende havde hørt, at han var falden, og Rygtet sagde, at begge de to Regimenter, der havde standset Fjenden, næsten var blevne oprevne. Man stormede nu ind paa ham med Spørgsmaal om den og om den, og fik da nu Oplysninger i Mængde, den ene bedrøveligere end den anden. Den var falden her, Den der; næsten alle Officerer af det ene Regiment var blevne paa Valdpladsen.

»Veed man Noget om Løjtnant Z?

---

* omgruppering af troppeafdeling

– Ikke Andet, end at han var en af de Første, der faldt.

– Og X og Y?

– Deres Compagni mistede to Gange sine Officerer og kom tilbage fra Træfningen ført af en Korporal.

– Og Løjtnant N faldt jo i Fjendens Hænder?

– Nej, han faldt igjennem Isen. Han blev trængt ud paa Søen, Isen brast, og mens han stod i Vand til Halsen fik han en Granatstump i Hovedet.

Hvorledes gik det Kaptajn V?

– Han fik en smuk Død! Da han sidste Gang førte sit Kompagni i Ilden, gik det ikke saa rask paa, som han vilde have det: saa stormede han selv frem i Spidsen for det, kom i Slagsmaal med en østerrigsk Officeer, huggede ham ned, men blev i samme Øjeblik gjennemboret af en Bajonet og truffen af et Par Kolbeslag.

– Har De hørt, om Kaptajn U er sluppen derfra?

– Han skal være dødelig saaret, sagde en af hans Folk.

Et almindeligt Jubelraab fulgte paa denne sørgelige Efterretning. Jeg saae mig forbauset om. Døren var imidlertid gaaet op, og ind traadte to Officerer – den ene var den først faldne Løjtnant og den anden den dødelig saarede Kaptajn.

Og det blev ikke det eneste Glædesudbrud af den Slags. Under vort korte og tarvelige Maaltid opstod efterhaanden flere ifølge de forskellige Beretninger saarede og faldne Kammerater lyslevende og velbeholdne af Graven.

Alt dette gik imidlertid aldeles naturligt til. Den brave Krieger, der bragte den sidste sørgelige Efterretning, havde ligesaa lidt som hans Hjemmelsmænd tænkt paa at fortælle noget Usandt eller noget Uvist; men i Krigens Tummel og Forvirring hører man to tre Efterretninger paa een Gang uden at faae Tid til at spørge sig for eller huske sig om; man seer En i Haandgemæng og en Anden falde ved hans Side, men i samme Nu maa man forsvare sit eget Liv, og naar man tilbagekalder det Skimt, man saae af det Skete, er det Ene løbet sammen med det Andet, og

ved at gaae gennem en Mængde Munde og Øren bliver naturligviis ikke Efterretningerne mere korrekte. Den meest sandhedskjærlige Mand kan, naar han i otte Nætter og Dage har tumlet om saagodtsom uden Søvn og Hvile og under et stadigt vexlende Indtryk af blodige Billeder, ikke svare for, at ikke hans Sandser eller hans Hukommelse, ja endogsaa hans Tunge kan slaae ham fejl. I Slagets Larm, hvor man i et Øjeblik seer mere end ellers i et heelt Liv, og Spændingen er saa stærk, at Timerne gaaer som Minutter, er det ikke sjældent, at man samler i eet Billede, hvad man ved et flygtigt Blik til begge Sider har seet paa to forskellige Steder – ja, man er efter en saa lang Tids Overspændelse af Aandsevner og Legemskræfter ikke engang betrygget for fuldstændige Halucinationer.

Jeg havde i en Hast, ved at spørge og høre til, faaet opskrevet en betydelig Liste over Faldne og Saarede. Nu begyndte jeg at stryge ud i den. Kort Tid efter traf jeg i Byen en Officeer, der var mig personlig bekendt. Han tilføjede min Optegnelse et Par nye Saarede, men udstrøg en af de Faldne, som han nylig havde talt med. I en af de Gader, jeg passerede, stillede Kaptajn V.s Kompagni. Jeg gik hen til en af de Menige og spurgte om hans Kaptajns Skjæbne.

»Han faldt – ikke tre Skridt fra mig!«

– Er De aldeles vis paa, at han er død?

– Ja, det er jeg desværre ligesaa vis paa, som at jeg selv er levende. Jeg saae ham fægte med en fjendtlig Officeer og tage sig i Siden, idet han blev truffen af en Kugle, og lige i det Samme styrtede der to menige Østerrigere hen over ham; den Ene jog ham en Bajonet gennem Brystet og den anden knuste hans Hoved med et Kolbeslag. De blev da forresten stødte ned af Vore paa Øjeblikket alle Tre.

– Der er altsaa slet intet Haab om, at han kan være sluppen levende derfra?

Idetsamme traadte et Par andre Menige til og forsikkrede mig med den umiskjendeligste Oprigtighed og den fasteste Overbeviisning, at de med egne Øjne havde seet deres tapre Kaptajn falde, saaledes som deres Kammerat havde fortalt.

Jeg begav mig nu til Telegrafkontoret, for at afsende en Depeche til Bladet og med det Samme, ifølge et givet Løfte, underrette den Faldnes Familie om hans Død.

Udenfor Kontoret mødte jeg min første Ledsager, der ligeledes skulde ind at telegrafere. Jeg fortalte ham min Samtale med Soldaterne. Han svarede:

– Bryd Dem ikke en Smule om det! De ærlige Folk har seet ham fægte og falde til Jorden; de har seet Kolbeslag og Bajonestik blive uddeelte; deraf har de sammensat, hvad de fortalte, og de tør naarsomhelst gjøre deres Eed paa, at det er sandt. Men Kaptajnen ligger i dette Øjeblik paa Lazarethet med et Sabelhug tæt ved Halsen, men forresten uden Skudsaar, stik eller Kolbeslag. Han var hvad man kalder haardt saaret, men man havde dog ingen Frygt for hans Liv.

– Men hvorfra har De nu den Efterretning?

– Fra vor Parlamentær, der selv har seet og talt med den Saarede paa Lazarethet!

Mens vi nu talte herom, lød der Hurra-

raab nede i en Sidegade, hvor et andet Kompagni af samme Regiment stillede.

Hvad nu?

»Leve Løjtnant N.! Hurra, Hurra!« lød Raabet.

Det var Løjtnanten, der var falden igjennem Isen ved Oversø og havde faaet Granaten i Hovedet, men som nu desuagtet aldeles ubeskadiget viste sig for sit jublende Mandskab.

»Men han var jo baade druknet og skudt?« udbrød jeg i glad Overraskelse.

»Maaskee er han blot gleden paa Isen!« – svarede min Ledsager. – »Man skal være meget varsom med at troe paa de Efterretninger, man faaer direkte fra Krigsskuepladsen!«

Jeg saae ned paa min Revolver og tænkte paa Advarselen. Man kan virkelig let komme til at skyde Ænder herovre; men jeg skal saavidt muligt vogte mig for at sende nogen Hjem.

(*Folkets Avis* 12.02.1864)

Skildringen af halshugningen af Jens Nielsen er et højdepunkt i Henrik Cavlings reportagejournalistik. I denne artikel er det skrivende subjekt i ekstrem grad reduceret til et nøgternt registrerende øje og øre, der detaljeret og præcist følger forbryderen Jens Niensens sidste timer og selve halshugningen. Halshugningen af Jens Nielsen var den sidste halshugning i Danmark. Jens Niensens henrettelse blev også formidlet i skillingsviser, jf. s. 130-132.

Henrik Cavling:

Jens Niensens Henrettelse.

I Fangens Celle.

En let gennemsigtig Taage hvilte igaa Morges over Horsens, da Byen vaagnede, og da Alle spurgte: Skal Henrettelsen finde Sted idag?

Over Markveje og Stier ilte forummede Skikkelser, Mænd, Kvinder og Børn op til Fængslet, hvis graa Mure en halv Fjerdingvej fra Byen hæver sig over nogle Smaatrær, hvis gule Løv lyste i det diskrete Halvmørke.

Fængslet er bygget i en Firkant, indenfor hvilken der igen findes fire sammenbyggede Fløje. I den vestlige af disse, i Kældercellen, sov Forbryderen, der om et Øjeblik skulde lide Døden.

Om Aftenen Kl. 5 havde han faaet Fangernes sædvanlige Maaltid, der bestaar i Brød og koldt Kød fra Middagen. Efter derpaa at have drukket en Kop varmt Øl Kl. 8 oprullede han sin Køje (en almindelig Skibskøje) og lagde sig til at sove den Søvn, der gik forud for den evige. Ved Titiden modtog han et nedenfor nærmere omtalt Besøg og forlangte derpaa at faa lekture, men intet Evangelium. Vedkommende gav ham da fire-fem Bind af »Dansk Folkemagasin«, som han bladede igennem. Da de saa ind til ham ved Tolvtiden, laa han atter i sin Køje, tilsyneladende i en tryk Søvn.

Sejstrups Forberedelser.

En af de Første, der var paa Benene i Tugthuset, var Hr. Sejstrup og hans Rakkerknægt. I et Materialskur havde Bøddelen sin fra Kjøbenhavn medførte Blok samt sin Økse. Disse Reskaber bar han nu ind i den vestlige lille snævre Gaard.

Denne Gaard, der er 40 Alen lang og 25

Alen bred, er paa de 3 Sider omgivet af 4 Etages Fængselslænger, hvis tilgitrede Vinduer giver Gaarden et uhyggeligt Udseende. Man vilde vanskeligt kunne finde mere passende Kulisser til en Tragedie.

Henover Gaarden, der ellers bruges til Kuloplag, var der om Aftenen strøet et Læs gult Sand. Midt i dette Sand anbragte Bøddelen og Rakkerknægten nu den medbragte Blok.

Denne Blok er af Form som en afskaaret Kegle. Af Udseende minder den om et spidst Skæppemaal. Den er rødmalet og kan altsaa ikke plettes af den Dræbtes Blod. Fra Blokkens ene Side ned mod Jorden lægges der en Planke, som Forbryderens Legeme skal hvile paa. I Forlængelse af Planken paa den øverste Flades modstaaende Side findes der en lille Fals, hvori den Dødsdømte i udstrakt Stilling lægger Hagen. Over Delikventens Ryg og Nakke spændes Bøjler, der holdes fast ved Kroge. Foran Falsen er en Blikkop, der er anbragt saaledes, at den kan opfangne det afhugne Hovede. Sejstrup, der havde kastet Frakken, eftersaa nøje alle disse Ting ved Lys. Derpaa lod han Rakkerknægten hente en Trækasse, bag hvilken han stillede Øksen. Kl. 5 havde Bøddelen alt i Orden.

Rettens Folk.

Kl. 5 1/2 marscherede en Politistyrke op fra Raadstuen til Fængslet. Betjentene, der var iførte almindelige kjøbenhavnske Politibetjentuniformer, blev indladte gennem Portnerboligen og ført op i Fængslets saakaldte Retssal, der er beliggende i Fængslets indre Gaard. Her afventede de Borgmester *Lendrops* Ankomst.

Samtidig voksede de Nysgærriges Antal udenfor Fængslets Hovedindgang. Ialt var vel 3-400 Mennesker forsamlede, da Borgmesteren Kl. 6,5 kom kørende i en Landauer og, ledsaget af sin Fuldmægtig, – cand.jur. *Lund-Andersen*, begav sig op i Retssalen, hvor han hilste paa det ventende Politikorps. Saavel Borgmesteren som hans Fuldmægtig var i Uniform.

Fulgt af Fængslets Inspektør, Kapt. *Bache*, samt af 4 Betjente og et Par Fangevogtere, der med raslende Nøgleknipper skred i Forvejen, begav Borgmesteren sig derpaa fra Retslokalet over mod den vestre Fløj. Vejen gaar igennem en Labyrinth af Gange, der ideligt spærres af tilgitrede Døre. Længst mod Vest i denne vildsomme Fløj findes der en Vindeltrappe, som Betjentene siden Attentatet paa *Brandstrup* betragter med en hemmelig Gru. Vindeltrappen fører nemlig ned til den

Dødsdømtes Celle.

Foran hans Dør har i den sidste Tid bestandig staaet 2 Mand paa Vagt. De rettede sig nu og mældte Borgmesteren at Fangen tilsyneladende havde sovet mindst 4 Timer. Af et og andet sluttede de imidlertid, at det maaske ikke forholdt sig rigtig med hans Søvn. Derpaa stak de Nøglerne i Døren og aabnede for de Ankommende.

Ved den raslende Lyd rejste Jens Nielsen sig halvt op i sin Køje og saa sig omkring, tilsyneladende med Ro. En Slutter holdt en Lygte op for hans Ansigt. Der var ingen Bevægelse at spore i hans Træk.

Han steg derpaa, saa godt hans Lænker tillod ham det, ned af Køjen, og stillede sig foran Gangvagten, der havde taget Plads bagved Køjen og hurtigt rullede denne sammen. »Tiden er forhaanden«, sagde Borgmesteren. »Bered Dem til at dø«.

Der opstod et Øjeblik Tavshed, indtil den Dødsdømte med usikker Stemme svarede: »Jeg véd, at jeg er dømt til Døden, men jeg troede ikke, at det skulde ske saa hurtigt«.

Derpaa forlod Borgmesteren og hans Folk den Dødsdømte, der roligt satte sig paa sin Briks. Klokken var da 6,20. Indtil han blev afhentet Kl. 7,10 sad han rolig og tankefuld paa sin Briks.

Han ytrede ikke noget Ønske om at faa andre Forfriskninger end et Par Stykker Smørrebrød, som blev bragt og spist. Han sad derpaa tavs og skuede ud i Rummet.

Fangens Tanker.

Udefra fikserede man Fangen skarpt. Hvad mon han tænkte paa i denne Stund? Da Fængslets gamle Overlærer *Loft* den foregaaende Aften var kommet hjem og havde lagt sig i sin Seng, blev han greben af Gru ved Tanken om, hvad der skulde ske den næste Morgen. Han stod op og gik med Bibelen i sin Haand til Fængslet, hvor han søgte Fangen. Det gjorde et stærkt Indtryk paa denne, da den gamle ranke Mand med det lange hvide flagrende Haar pludselig stod over for ham, hævende Bibelen mod Himmelen, idet han raabte: »Imorgen, Jens, skal Du staa til Regnskab for den retfærdige Guds Domstol!« Da segnede Forbryderen i Knæ og syntes tæmmet, men et Minut efter raslede han igen med Lænkerne og rettede sin Ryg.

Ved Ellevetiden forlod den gamle Lærer *Loft* ham. Hans sidste Ord var: »Gud frelse din genstridige Sjæl.«

Fangen tænkte øjensynlig ikke paa denne Samtale. Han spurgte flere Gange sine Vogtere, om der var kommen Brev til ham fra hans Søster, der bor i Jyderup. Til hende havde han nemlig skrevet for et Aars Tid siden, men ikke faaet Svar. Grunden hertil var, at hans Brev blev liggende hos Overfængselsinspektør *Ammitzbøll*. Det indeholdt nemlig ikke andet end de raaeste Skældsord mod Gud og Mennesker. Fra Søsteren var der intet Brev. Derimod havde en Metodistpræst *Jacobsen*, som for nogle Aar siden søgte at paavirke ham, tilskrevet ham et Farvel. Jens Nielsen læste imidlertid kun de første Par Linjer af Sjælesørgerens Brev.

Omkring Skafottet.

Imidlertid var Borgmester *Lendrop* atter kommet op i Retssalen, hvor han gav sine Betjente den sidste Ordre, og derpaa, fulgt af disse, begav sig ned i Gaarden.

Følget bestod af Politimester *Lendrop*, Politifuldmægtig *Lund-Andersen*, Overbetjent *E. Eriksen*, Politibetjent Nr. 3 *Hansen*,

Nr. 5 *Matthiesen*, samt 6 Opsynsbetjente. Hertil sluttede sig senere en bleg, sygeligt udseende Mand, Fængslets Læge, Dr. *Winde*, og Fængslets Præst Hr. *Haffstrøm*. Dette Selskab samt Bøddelen og Rakkerknægten var de eneste, der i selve Gaarden skulde overvære Halshugningen.

Men medens denne lille Kres af Mænd nu stillede sig omkring Blokken, saaledes at de allesammen vendte Ansigterne mod den Dør, fra hvilken Delikventen skulde komme, blev der pludseligt livligt indenfor de høje mørke Fængselsmures Gittervinduer. Det var Fangerne, der under Ledelse af Inspektøren Kapt. *Bache* blev anbragt paa deres Pladser. I et af Midtervinduerne nærmest Jorden bemærkedes *Philipsens* blege Ansigt. Han havde modtaget Ordren med den ydre Ligeegyldighed, han sædvanligvis bærer til Skue under sit Fangeliv i Horsens Tugthus.

Da alt var bragt i Orden, og der var bleven dødsstille i Gaarden og bag Væggene, gav Borgmesteren et Tegn, hvorpaa Sejstrup trak Frakken af og lagde den henover den tidligere omtalte Trækasse, saaledes at Klædningsstykket dækkede Øksen. Derpaa aabnedes den vestlige Dør, og alle Blikke rettedes mod

Den Dødsdømte.

Staaende dér mellem 4 store Fangevogtere syntes han som et lille Barn. Han var ligbleg, og hans uredte Haar gav ham et forvildet Udtryk. Han var iført Fangedragt: graa Trøje, kort Vest, Knæbenklæder, graa Strømper og Filttøfler, som han selv havde lavet. Saa snart han traadte ud, lod han sit Blik søge op over Murene, hvorfra en svag Mumlen røbede den Interesse, hvormed hans Kamerater stirrede ned paa ham. Slutelig fæstedes hans Øje op mod Tagskægget, hvorfra nogle Haandværkere, der tilfældigt reparerede et Ventilapparat, nysgærrigt hængte ud over Tagskægget. Det varede længe, før hans Øjne slap det, der aabenbart interesserede ham mest: Tilskuerne. Og man tager vistnok ikke fejl, naar man formoder, at det var en frygtelig Skuffelse for ham, at Henrettelsen ikke foregik midt i en uoverskuelig Menneskemængde. Der var Utilfredshed i hans Blik, da han sænkede det fra Fæng-

slets Mure, og da han saa paa de i Gaarden staaende Herrer, var det med et Udtryk af Foragt og Trods.

Hans Hænder var bundne paa Ryggen med et stærkt Bastreb, hvilket ikke syntes at genere ham i hans Gang.

Han gik let, næsten elastisk hen og stillede sig foran Borgmesteren, der holdt nogle Aktstykker i sin Haand. Han stod nu lige tæt ved Blokken, som han dog ikke syntes at ænse. Ingen bemærkede hos ham den pludselige Lammelse, der griber franske Delikventer, i det Øjeblik, de ser Guillotinenes blanke Kniv.

Men som sagt: Sejstrup havde gemt Øksen under Frakken.

De sidste Ord.

Idet Borgmesteren øjensynlig vilde til at tale, kom det til et Optrin, som imellem de Tilstedeværende vakte en usigelig Bestyrtelse.

Pastor Haffstrøm, der hidtil havde holdt sig i Baggrunden, traadte nemlig hen til Fangen og sagde til ham i en stærkt bevæget Tone:

»Nu er Din sidste Time... «

Fangen hørte ikke mere, før han som stukket af en Giftsnog sprang i Vejret, smuttede imellem to Betjente og løb 7-8 Skridt til Siden, idet han raabte med en hæs Røst: *Jeg har intet at tale med Dem om, ti !*

Dette pludselige Udbrud forskrækkede Forsamlingen, navnlig Rakkerknægten, der ængstelig trykkede sig op ad Muren. Kun Sejstrup bevarede sin Ro og greb til Øksen. Hvad vilde der ikke kundet være sket, om Jens Nielsen havde sønderrevet Bastbaandene og grebet Bødlens skarpe Vaaben – –

Præsten, der var bleven ligbleg, nærmede sig igen og sagde: »Maa jeg da bringe Dig en Hilsen fra Din Søster«. Herpaa gav Jens Nielsen intet Svar, men han blev først rolig, da han med sine blodunderløbne Øjne, saa, at Præsten fjærnede sig og opgav videre Forsøg.

Borgmesteren traadte nu frem for Fangen, bredte sine Papirer ud og læste med høj Røst Underrets, Overrets og Højesteretsdommen, der alle 3 sluttede med at dømme ham til Døden.

Oplæsningen tog 3 1/2 Minut. Klokken var nu bleven 7,14, og det første spage Lyskær dæmrede i Østen, da Borgmesteren højtideligt sagde: »Nu før Deres Livslys slukkes, spørger jeg Dem, om De vil høre Præstens Ord.«

Jens Nielsen (højt): »Nej«.

Borgmesteren (idet han lagde sine Hænder paa Fangens Skuldre): »Saa Gud være med Dem da. Farvel!«

Jens Nielsen: »Tak Hr. Borgmester og – Farvel!«

Borgmesteren (til Bøddlen): »Vil De gøre Deres Pligt!«

Bøddlens Gærning.

Til trods for det alvorlige i Situationen lykkedes det Hr. Sejstrup for et Øjeblik at give Handlingen et vist komisk Præg. Sejstrup, der ligesom den ængstelige Rakkerknægt var i civil Dragt, bukkede sig nemlig høfligt mod Jens Nielsen og sagde: »Vær'saa artig!« –

Og Jens Nielsen, der stod ved sine Ønskers Maal, lod sig ikke det sige to Gange. Han formelig sprang hen til Planken, lagde sig paa langs, sprællede lidt med Benene for at komme rigtig op, og trykkede derpaa Hagen ned i Falsen. For Bøddlen, der ikke havde givet Fangen Bind for Øjnene, var der ikke andet at gøre end at lægge Bøjlerne om hans Nakke. Det var et Hundrededels Minuts Værk.

Der herskede i Gaarden en Stilhed som paa Bunden af en dyb Brønd. Fangen laa udstrakt med Ryggen opad, rolig som en Mus. Hans ene Filtsko var faldet ned paa Jorden, og mekanisk tog en Betjent den op og holdt den i sin Haand, medens alle Øjne, rundt om op over Murfladen og helt op til Tagskægget kun saa' en eneste Ting, en hvid Stribe: Delikventens mellem 2 Jernbøjler fremstrakte Hals.

Og langsomt over denne Hals hævede sig en vældig bred, blinkende Økse, faldt pludselig og overskar et Hovede fra en Krop. Klokken var 7,15. Den Lyd, der hørtes, lød som naar man slaar en vaad Svamp mod en Væg – saa hørte man en svagt klingende Metallyd. Det var den halvtredje Kvarter lange halvrunde Æg, der besindigt blev truk-

ket gennem Skaaret. Hovedet faldt i Blikkopen og trillede derfra videre ned i Gruset.

Det afhuggede Hovede.

Hverken fra Hovedet eller fra Halspiben kom der ret meget Blod. Nogle faa Draaber drev ned ad Blokken, men udslettedes af dens røde Farve. I Kroppen bemærkedes ikke andre Trækninger end en let Rysten i Fødderne, da Hovedet faldt. Fingrene, der var bundne bag paa Ryggen, var synlige for Alle. De Nærmeststaaende troede at se de to Tommelfingre langsomt lukke sig og aabne sig igen som 2 Foldeknive, men det var i hvert Fald en ubetydelig Bevægelse. Endnu roligere var Ansigtstrækkene. Hovedet laa i Gruset paa venstre Side med Næsen nedad. Med Hovedet var fulgt et Stykke af Kraven samt 2 1/4 Tomme Hals.

Besyderligt var det, at det næsten ikke blødte. Der var kun et Par Draaber Blod at opdage i det gule Grus.

Sejstrup tørrede imidlertid sin Økse af med en hvid Klud, og løsnede Bøjlerne fra den døde Krop. Hans Rakkerknægt, en Malersvend med Kunstnerslips og Polkahaar, rørte sig ikke ud af Stedet, og selv havde Sejstrup erklæret ikke at ville tage Hovedet op og lægge det i Kisten, da denne Rakker-gærning ikke er ham paabudt i hans Instruks. Spørgsmaalet blev i dette Tilfælde løst derved, at 6 Fanger traadte ind ad Gaardens nordre Port. De medbragte en almindelig sortmalet, fladtrykt Kiste, i hvilken de lagde Kroppen og derpaa Hovedet, det sidste mellem den Afdødes Ben. Endelig vendte Borgmesteren sig til Tugthusvagtmesteren og sagde: »Eksekutionen er endt. Jeg overleverer Dem Liget. Vil De foretage det Fornødne«.

Fangerne bar derpaa Kisten ind i det nærliggende Kapel.

Efter Henrettelsen.

Umiddelbart efter Eksekutionen forrettede Pastor Haffstrøm Jordpaakastelsen i Kapellet. Samtidigt redigerede Borgmesteren i Retssalen et Iltegram til Justitsministeriet. I dette Telegram meddeltes kort og godt, at Eksekutionen havde fundet Sted. Fangerne,

af hvilke mange var besvimele, førtes derpaa igen til deres Celler, og Borgmesteren, der synlig var glad over at Dagens Begivenhed nu tilhørte Historien, satte sig i sin Vogn og kørte hjem.

Udenfor Fængslet havde der imidlertid samlet sig et stort Antal Mennesker, der trængte paa og nu og da truede med at genembryde Politikæden. Til denne Menneskemasse holdt Borgmesteren fra Vognen følgende Tale:

»Eksekutionen er forbi. Loven er sket fyldest. Forbryderen har lidt sin Straf. Alt er, Gud være lovet, gaaet godt. Nu beder jeg Dem gaa roligt hjem (og derpaa til Betjentene): Vil De splitte Mængden!«

Klokken var da 7 1/2. Det var bleven højlys Dag. Fra nære Landsbyer ringede Kirkeklokker dæmpet gennem Taagen.

Pastor Haffstrøm.

Umiddelbart efter Eksekutionen aflagde vi en Visit hos den bekendte Fængselspræst, Hr. Haffstrøm, hvem vi traf i hans Hjem, der findes i Inspektørboligen foran Fængslet. Hr. Haffstrøm, der er en mørkhaaret, mørkskægget Mand paa ca. 40 Aar, har tidligere været Landsbypræst et Steds i Jylland. Efter *Mazanti*-Affæren fik han for ca. 7 Aar siden sin nuværende Stilling, i hvilken han er bleven bekendt som Forfatter og Journalist. Han modtog os med stor Forekommenhed og udtalte følgende om Jens Nielsen:

»Han var en Usling og en Pjalt. Det er

Skade, at man efter at have forsøgt alt ikke ogsaa har forsøgt at give ham den eneste Straf, han havde Respekt for, nemlig legemlig Straf. Man har forkælet ham her i Fængslet. Drivfjedren til alle hans Handlinger var Forfængelighed. Han har rimeligvis ønsket at dø paa et Skafot for at kunne vise sig som Helt for Mængden. At han ikke fik denne Tilfredsstillelse, har været ham en stor Skuffelse.«

Sluttelig meddelte Pastor Haffstrøm, at han agtede at skrive en Bog om den forhædede Synder.

Begravelsen.

Da Mørket om Aftenen hvilede over Horsens Tugthus, aabnedes den nordre Port, og en simpel Arbejdsvogn kørte langsomt ud ad Vejen. Paa Vognen stof en flad sort Kiste, uden Krans og Blomst. Det var den Henrettedes Baare.

Følget bestod af en Betjent i Uniform. Uden at Nogen bemærkede Ligtøget, drog det langsomt bag om Byen op til den ny Kirkegaard, i hvis østlige Hjørne et Par Gravekarle stod beskæftigede paa Bunden af en Grav.

Derned sænkede de Jens Nielsen, og da de var færdige og havde stampet Jorden fast ovenpaa ham, stod de længe og stirrede paa Graven, endnu grebne af Rædsel over alt det, de havde hørt om dette Menneske, hvis forvildede Sjæl omsider havde fundet Hvile.

Ignotus.

(*Politiken* 09.11.1892)